

GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM FONU ve ORTAKLIKLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

Oktay COŞGUN^(*)

1 - GİRİŞ

Girişim sermayesi, yaratıcı fikirleri olan ancak finansal gücü yeterli olmayan girişimcilerin yatırım fikirlerini gerçekleştirmeyi amaçlayan bir yatırım finansman biçimidir. Bir başka deyişle girişim sermayesi, fon fazlasına sahip yatırımcıların, gelişme potansiyeli yüksek olan küçük ve orta ölçekli işletmelerin oluşumu ve faaliyete geçmesi için yaptıkları uzun vadeli bir yatırım olarak ifade edilebilir. Girişim sermayesi yatırım ortaklıkları SPK tebliği ile özel düzenlemeye tabi tutulmuştur. Girişim sermayesi yatırım fonları ise yatırım fonlarının tabi olduğu genel hükümlere tabidir. Bu yatırım fon ve ortaklıklarının kazançları hali hazırda kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. 6322 sayılı Yasa ile girişim sermayesi yatırım fon ve ortaklıklarının teşvik edilmesi amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu teşvikler özetle, söz konusu yatırım fon ve ortaklıklarına sermaye olarak katılımına ve bu fonlardan elde edilen iştirak kazançlarına yönelik teşviklerdir.

2- TÜRKİYE'DE GİRİŞİM SERMAYESİ

Girişimciler, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de, iş fikirlerini hayata geçirebilmek için gerekli olan finansman kaynaklarına ulaşmakta büyük zorluklar çekmektedirler. Deneyimi, yeterli sermayesi veya teminatı olmayan girişimcilerin, işin başında gerekli olan çekirdek ve başlangıç sermayesini veya işlerini büyütmek için gerekli olan ilave sermayeyi banka kaynaklarını kullanarak geleneksel yollardan sağlamaları pek mümkün olamamaktadır.

Bu boşluk genellikle girişimcilerin ya kendileri, arkadaş ve aile çevresinden sağladıkları kaynaklarla ya da küçük bir kısmı ise devlet kaynaklı desteklerle doldurulmaya çalışılmaktadır. Bu kaynak ge-

^(*) Vergi Müfettiş Yardımcısı

lişmiş batı ülkelerinde, yenilikçi iş fikrini daha fikir aşamasından itibaren destekleyerek yenilikçiliğin girişimcilğe dönüşmesinde önemli rol oynayan, iş melekleri adı verilen bir sınıf veya daha profesyonel ve kurumsal yapı olan girişim sermayesi fonları tarafından sağlanmaktadır.

Girişim sermayeleri, yatırım ortaklığı veya yatırım fonu olarak işletilebilir. Türkiye’de girişim sermayesi yatırım ortaklıkları Sermaye Piyasa Kurulu (SPK) tarafından tebliğ ile düzenlenmiştir. Girişim sermayesi yatırım fonları ise özel bir düzenlemeye tabi tutulmamış olup, yatırım fonlarının tabi olduğu esaslara tabidir.

Türkiye’de girişim sermayesi yatırım ortaklıkları, SPK tarafından yayınlanan Seri VI- No:15 sayılı “Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği” ile düzenlenmiştir. Söz konusu tebliğde, 07.01.2004 tarihli ve Seri VI-No:16 sayılı, 21.01.2009 tarihli ve Seri VI-No:23 sayılı ve 04.07.2010 tarihli ve Seri VI-No:28 sayılı tebliğler ile değişiklik yapılmıştır.

Ülkemizde girişim sermayesi kurumunun oluşturulmasına yönelik ilk çalışmalar kamu tarafından yapılmıştır. Ancak, ülkemizin gerçek anlamda girişim sermayesi ile tanışması, yurtdışında kurulu bazı girişim sermayesi özel hisse senedi fonlarının Türkiye’ye yatırım yapmaya başlaması ile olmuştur. Türkiye’de girişim sermayesi yatırım ortaklığı sistemine ilişkin ilk düzenleme Seri:VIII, No:21 sayılı SPK tebliğiyle 1993 yılında yapılmıştır. Bu konuda Türkiye’deki ilk girişim bankalar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla kurulan ilk fon Vakıf Risk A.Ş.’dir .

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği’nde, girişim sermayesi yatırım ortaklığı, “kayıtlı sermayeli olarak kurulan ve çıkarılmış sermayelerini esas olarak girişim sermayesi yatırımlarına yönelten ve Kanunda risk sermayesi yatırım ortaklığı olarak ifade edilen ortaklıkları”; girişim şirketi, ise “Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak olan, gelişme potansiyeli taşıyan ve kaynak ihtiyacı olan şirketleri” olarak tanımlanmıştır.

Bu tanıma göre, girişim sermayesi yatırım ortaklığı, finansör kuruluş olup finansman ihtiyacı olan girişim şirketlerine finansman temin etmektedir. Girişim sermayesi yatırım ortaklıkları girişim şirketlerine yatırım yapabilir, girişim şirketlerinin yönetimine katılabilir, bu şirketlere danışmanlık hizmeti verebilir, portföylerini çeşitlendirmek amacıyla ikinci el piyasalarda işlem gören sermaye piyasası araçlarına ve para piyasası araçlarına yatırım yapabilir, yurtdışında kurulan girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapabilir. Ortaklıklar tarafından, hiç bir surette üçüncü kişiler lehine, teminat verilemez, kefil olunamaz ve portföylerindeki varlıklar üzerinde rehin ve ipotek tesis edilemez.

Ortaklıkların, girişim şirketlerine yapacağı girişim sermayesi yatırımları taraflar arasında imzalanacak bir sözleşme çerçevesinde yapılır. Söz konusu sözleşmede girişim şirketinin yönetimi hususu başta olmak üzere ortaklığın ve girişim şirketinin hak ve yükümlülüklerine yer verilmesi zorunludur. Ayrıca söz konusu sözleşmede ortaklığın girişim şirketinden kısmi veya tam çıkış olanakları, ön alım, birlikte satış, satışa katılma, temettü politikası, pay satım ve/veya alım opsiyonları gibi hususlara da yer verilebilir. Girişim şirketlerinin, sınai, zirai uygulama ve ticari pazar potansiyeli olan araç, gereç, malzeme, hizmet veya yeni ürün, yöntem, sistem ve üretim tekniklerinin meydana getirilmesini veya geliştirilmesini amaçlamaları ya da yönetim, teknik veya sermaye desteği ile bu amaçları gerçekleştirebilecek durumda olmaları gereklidir.

3- GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM FONU ve ORTAKLIĞININ VERGİLENDİRİLMESİ

Bilindiği üzere; sermaye şirketleri kurumlar vergisi mükellefi olup, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi

Kanunu'nun (KVK) 2'nci, maddesinde Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tâbi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonların sermaye şirketi sayılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla, Girişim Sermayesi Yatırım Fonu ve Ortaklıkları da kurumlar vergisi mükellefidir. Ancak, KVK'nın 5 inci maddesinin 1'inci fıkrasının (d) bendi uyarınca, girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları kurumlar vergisinden müstesnadır. KVK'nın 15'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklığı kazançlarından, dağıtılsın veya dağıtılmasın, kurum bünyesinde % 15 oranında vergi kesintisi yapılacağı hükme bağlanmış olmakla birlikte, 2009/14594 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bu kazançlar üzerinden yapılacak olan (bu kazançlar dağıtılsın dağıtılmasın) stopajın oranı % 0 olarak belirlenmiştir.

4- 6322 SAYILI KANUNUN GİRİŞİM SERMAYESİ SİSTEMİNE YÖNELİK TEŞVİK DÜZENLEMELERİ

15 Haziran 2012 tarih ve 28324 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6322 sayılı "Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", bir finansman alternatifi olarak girişim sermayesi sistemini teşvik eden bazı düzenlemeler içermektedir.

4.1- Girişim Sermayesi Fonu:

6322 sayılı Kanun'un 15 inci maddesiyle 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na, Kanunun 325 inci maddesinden sonra gelmek üzere "Girişim Sermayesi Fonu" başlığını taşıyan 325/A maddesi eklenmiş olup, aynen şöyledir;

"Girişim sermayesi fonu:

MADDE 325/A- Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılabilir. Bu fon, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10'unu ve öz sermayenin %20'sini aşamaz.

Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar pasifte geçici bir hesapta tutulur. Mükelleflerce, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılmaması halinde, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

Bu fon; amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi, ortaklara dağıtılması, dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması veya işin terki, işletmenin tasfiyesi, devredilmesi, bölünmesi ya da girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde bu maddede belirtilen amaçla yeniden kullanılmaması halinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde vergiye tabi tutulur.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir."

Madde düzenlemesi mükelleflere Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden "girişim sermayesi fonu" ayırabilme olanağı sağlamaktadır.

Bu şekilde ayrılacak fonun, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10'unu ve öz sermayenin %20'sini aşması olanaklı değildir.

Mükellefler tarafından girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar pasifte geçici bir hesapta tutulacak olup, mükellefler tarafından fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılmaması halinde zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir. Düzenlemede fonun pasifte geçici bir hesapta tutulmasının öngörülmesi, fonun sadece bilanço esasına göre defter tutan mükellefler tarafından ayrılabilceğini göstermektedir.

Pasifte geçici bir hesapta tutulan fonun herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi, ortaklara dağıtılması ya da dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması söz konusu olursa, bahsedilen işlemlere konu edilen fon tutarı bu işlemlerin yapıldığı dönemde vergiye tabi tutulmak üzere kurum kazancı veya beyan edilen gelir ile ilişkilendirilecektir.

Benzer şekilde işin terki, işletmenin tasfiyesi, devredilmesi veya bölünmesi hallerinde de pasifte yer alan fon bu işlemlerin yapıldığı dönemin kurum kazancı veya beyan edilen geliri ile ilişkilendirilecektir.

Öte yandan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin ya da girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde maddede belirtilen amaçla yeniden kullanılmaması halinde, pasifte geçici bir hesapta tutulan fon bu sürenin dolduğu dönem itibarıyla kurum kazancı veya beyan edilen gelir ile ilişkilendirilecektir.

4.2- Kurumlar Vergisi ile Gelir Vergisi Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler:

6322 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına eklenen (g) bendi uyarınca; Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen kurum kazancının %10'unu aşmayan kısmı kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde indirim konusu edilebilecektir.

6322 sayılı Kanun'un 9 uncu maddesi ile Gelir Vergisi Kanunu'nun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasına eklenen (12) numaralı bent uyarınca da, VUK'un 325/A maddesi uyarınca girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen gelirin %10'unu aşmayan kısmı, gelir vergisi beyannamesi üzerinde indirim konusu edilebilecektir.

Girişim sermayesi olarak ayrılan fonun indirim konusu yapılabilmesi için;

- İlgili yılda ayrılan fon tutarının beyan edilen gelirin %10'unu, toplam fon tutarının ise öz sermayenin %20'sini aşmaması (İki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir),
- Fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan ve Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılması,
- Ayrılan fon tutarının ilgili yılın kurumlar vergisi beyannamesinde ayrıca gösterilmesi gerekmektedir.

İndirim tutarının hesaplanması 7 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde açıklanmıştır. İndirimin tespitinde beyan edilen gelir olarak ticari bilanço kâr veya zararına kanunen kabul edilmeyen giderler eklenmek ve geçmiş yıl zararları ile varsa tüm indirim ve istisnalar düşülmek suretiyle bulunan tutar [Ticari bilanço kârı (zararı) + kanunen kabul edilmeyen giderler - geçmiş yıl zararları - tüm indirim ve istisnalar] dikkate alınacaktır.

Vergi Usul Kanununun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu ilgili dönem kazancından ayrılacağından, pasifte özel bir fon hesabına alınacak tutar hesap dönemi sonu itibarıyla tespit edilebilecektir. Bu çerçevede, fon hesabına alınma işleminin, izleyen hesap döneminin başından itibaren kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihe kadar yapılması gerekmektedir. Bu şekilde, indirim konusu yapılacak olan kazanç tutarı, ilgili dönemin genel sonuç hesaplarına yansiyacak olup kurumlar vergisi beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle de indirimden yararlanılabilecektir.

Dolayısıyla geçici vergilendirme dönemlerinde fon ayrılması ve indirim uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların mükelleflerce pasifte geçici bir hesapta tutulması, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılması gerekmektedir. Söz konusu yatırımın yapılmaması halinde, indirim konusu yapılan tutar nedeniyle tahakkuk ettirilecek vergi gecikme faizi ile birlikte mükelleften tahsil edilecektir.

İndirim konusu yapılacak tutarın tespitinde, her yıl girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar ayrı ayrı dikkate alınacak, önceki yıllarda ayrılan fon tutarları için tekrar indirim uygulanmayacaktır. Ancak, ayrılan toplam fon tutarı hiçbir suretle öz sermayenin %20'sini aşamayacaktır.

Fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılmakla birlikte, girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların;

- Amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi,
- İşletmeden çekilmesi,
- Ortaklara dağıtılması,
- Dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması,
- Mükelleflerce işin terki,
- İşletmenin tasfiyesi, devredilmesi veya bölünmesi,
- Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde aynı amaçla yeniden kullanılmaması

hallerinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde diğer kazançlarla ilişkilendirilmeksizin vergiye tabi tutulması gerekmektedir. Dolayısıyla, bu fon tutarları, beyan edildiği döneme ilişkin dönem zararı, geçmiş yıl zararları, indirim ve istisnalar ile ilişkilendirilmeksizin vergilendirilecektir.

Yukarıda sayılan hallerde sadece girişim sermayesi fonu hesabında tutulan ve önceki yıllarda indirim konusu yapılan tutarlar vergiye tabi tutulacak olup daha önce beyannamede indirim konusu yapılan tutarlar bakımından ise herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

Konuya ilişkin olarak örnek vermek gerekirse;

Hesap dönemi takvim yılı olan (Z) A.Ş.'nin 2013 yılı dönem sonu öz sermayesi 1.800.000 TL olup, 2013 yılı faaliyet bilgileri şu şekildedir;

Ticari Bilanço Karı	400.000 TL
Kanunen Kabul Edilmeyen Gider	50.000 TL
İstisna Kapsamında Teknolojiyi Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazanç	80.000 TL
Geçmiş Yıl Zararı	50.000 TL
Türkiye Kızılay Derneğine Nakdi Bağış	10.000 TL
Yatırım İndirimi	5.000 TL

Şirket, beyan edilen gelirin $[400.000+50.000-80.000-50.000-10.000-5.000]$ %10'u olan 30.500 TL'yi girişim sermayesi fonu olarak ayırarak özel bir fon hesabına almıştır. Bu durumda, (Z) A.Ş. beyan edilen gelirin %10'unu ve dönem sonu öz sermayesinin %20'sini aşmayacak şekilde ayırdığı girişim sermayesi fonunu, 25/4/2014 tarihine kadar vereceği 2013 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde indirim konusu yapabilecektir. (Z) A.Ş.'nin 2014 yılı sonuna kadar ayırmış olduğu 30.500-TL fon tutarıyla girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapmaması halinde, indirim konusu yaptığı 30.500-TL fon tutarı nedeniyle eksik tahakkuk ettirilen $(30.500 \times \%20 =)$ 6.100 TL vergi, gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir.

4.3- Kurumlar Vergisi Kanunu 5/1-a Hükmünde Yapılan Değişiklik:

6322 sayılı Kanun'un 34 üncü maddesiyle Kurumlar Vergisi Kanunun 5/1-a maddesinde yer alan yurtiçi iştirak kazançları istisnasının kapsamı genişletilmiş ve kurumların tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları kurumlar vergisinden istisna kılınmıştır. İstisna hükmünde yapılan değişiklik 01.01.2013 tarihinden itibaren geçerlik taşımaktadır.

5- SONUÇ

Girişim sermayeleri, yatırım ortaklığı veya yatırım fonu olarak işletilebilir. Türkiye'de girişim sermayesi yatırım ortaklıkları Sermaye Piyasa Kurulu (SPK) tarafından tebliğ ile düzenlenmiştir. Girişim sermayesi yatırım fonları ise özel bir düzenlemeye tabi tutulmamış olup, yatırım fonlarının tabi olduğu esaslara tabidir. Girişim sermayesi yatırım fonu ve ortaklıklarını teşvik amaçlı vergi kanunlarımızda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Son olarak 6322 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeler sonucunda girişim sermayeleri açısından üç istisna (teşvik) olduğu görülmektedir. Birincisi, halihazırda mevcut olan ve girişim sermayesi yatırım fon ve ortaklıklarının kazançlarına tanınan kurumlar vergisi istisnasıdır. İkincisi, 6322 sayılı Yasayla getirilen, girişim sermayesi yatırım fon ve ortaklıklarına ortak olmak üzere kurum bünyesinde fon ayıran mükelleflerin ayırdıkları bu fonun belli şartlar dahilinde beyan edilen gelirden indirim konusu yapılabileceğine dair teşvik düzenlemesidir. Üçüncüsü ise, yine 6322 sayılı kanunla getirilmiş olan, girişim sermayesi yatırım fon ve ortaklıklarından elde edilen iştirak kazançlarının istisna olacağına dair düzenlemesidir.

KAYNAKÇA

- 6322 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012), T.C.Resmi Gazete, 28324, 15.06.2012.
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (2006), T.C.Resmi Gazete, 26205, 21.06.2006.
- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu (1960), T.C.Resmi Gazete, 10700, 06.01.1961.
- 7 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (2012), T.C. Resmi Gazete, 28514 (4. Mükerrer), 31.12.2012.